

Araştırma Makalesi / Research Article

Bir 19. Yüzyıl Edibinin Portresi: İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet ve Edebî Kişiliği*

Nesrin Aydın Satar**

Öz

Bu çalışma, bugüne kadar neredeyse üzerinde hiç durulmamış bir 19. yüzyıl edibi olan İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet'in (187?-19??) edebî portresini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Şiirleri, hikâyeleri, makaleleri, telif ve tercüme eserlerine rağmen Süleyman Nüzhet hakkındaki bilgiler, kendisinin yazılarında ve şiirlerinde açık ettiklerinin dışında yok denecek kadar azdır. Dahası, oldukça kısıtlı veriyle şekillenen biyografisi, yazarın eserleri hakkında yanlış ve eksik bilgileri de ihtiva eder. Örneğin, az sayıdaki araştırmada yazarın, kaynaklarda ismi geçmesine rağmen rastlanamayan *Şu'ûn-ı Edebiyye* isimli kitabından bahsedilir. Süleyman Nüzhet'in edebî görüşleri hakkında bilgiler içeren, yazı ve şiirlerini ihtiva eden bu kitabın asıl adı *Bir Şey Değil*'dir. Bu makalede hem İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet'in hayatına dair bilgilere yer verilmiş hem de kaleme aldığı eser ve yazılar dikkate alınarak edebiyat anlayışı ve edebî yöneliminden bahsedilmiştir. Yazarın, dönemin edebiyat dergilerinde ve *Bir Şey Değil* isimli kitabında yer alan şiir, makale ve hikâyeleri göz önünde bulundurularak Süleyman Nüzhet'in döneminin edebiyat dünyasındaki yeri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil*, *Muktebes*, *Mütalâa*, edebiyat-ı cedide, Defterdar Kemal Efendi.

* Geliş Tarihi: 31 Mart 2023 – Kabul Tarihi: 2 Şubat 2024

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Aydın Satar, Nesrin. "Bir 19. Yüzyıl Edibinin Portresi: İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet ve Edebî Kişiliği." *bilig*, no. 111, 2024, ss. 103-123, <https://doi.org/10.12995/bilig.11105>.

** Dr. Öğretim Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü – Muğla/Türkiye

ORCID: 0000-0003-0559-9983

nesrinaydinsatar@mu.edu.tr

A Portrait of a 19th-Century Literary Figure: Ibn-i Kemal Giritli Süleyman Nuzhet and His Literary Personality*

Nesrin Aydın Satar**

Abstract

The aim of this study is to find out the literary portrait of Ibn-i Kemal Giritli Suleyman Nuzhet, a 19th-century literary figure who has been almost neglected until today. Despite his poems, stories, articles, and many other works, almost no information about Suleyman Nuzhet exists, except for what he mentions in his writings and poems. Moreover, his biography, which is shaped with very little data, also contains incorrect and incomplete information about his works. For example, a small number of studies mention the author's book *Şu'ûn-ı Edebiyye*, which cannot be physically found despite being mentioned in these sources. Actually, the name of this book is *Bir Şey Değil* and it contains information about Suleyman Nuzhet's literary ideas and includes his writings and poems. This article gives the information about Ibn-i Kemal Suleyman Nuzhet's life and mentions about his literary understanding by taking into accounts the works and writings that he wrote. In this article, the author's poems, articles and stories in the literary journals of the period and in his book *Bir Şey Değil* are considered and Suleyman Nuzhet's place in the literary world of his period is evaluated.

Keywords

İbn-i Kemal Giritli Suleyman Nuzhet, *Bir Şey Değil*, *Muktebes*, *Mütalâa*, early modern Turkish literature, Defterdar Kemal Efendi.

* Date of Arrival: 31 March 2023 – Date of Acceptance: 2 February 2024

You can refer to this article as follows:

Aydın Satar, Nesrin. "Bir 19. Yüzyıl Edibinin Portresi: İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet ve Edebi Kişiliği." *bilig*, no. 111, 2024, pp. 103-123, <https://doi.org/10.12995/bilig.11105>.

** Dr., Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Theology, Department of Islamic History and Art – Muğla/Türkiye

ORCID: 0000-0003-0559-9983

nesrinaydinsatar@mu.edu.tr

Giriş: İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet Kimdir?

Literatür İncelemesi

Süleyman Nüzhet ismine bazı makale, şiir ve vecizeler kaleme aldığı *Mütalâa* ve *Muktebes* dergilerinde rastlanır. Selanik'te basılan *Mütalâa* ve İzmir'de yayınlanan *Muktebes* dergilerinde müellifin; “İbnü'l Kemal Giritli Süleyman Nüzhet”, “Süleyman Nüzhet”, “İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet” ve “Selanikli Nüzhet” imzalarını kullandığı görülür. Bu dergilerle ilgili çalışmalarda Süleyman Nüzhet'e yazar ve şair kadrosunun bir mensubu olarak kısaca yer verilmiştir. Hatice Harika Nüfusçu tarafından hazırlanan *Muktebes*'e dair çalışmada; yazarın hayatı, eğitimi, bulunduğu memuriyetler konusunda bilgiye ulaşılamadığı, dergideki yazılarının altındaki imzasından Giritli olduğunun ve Selanik'e dair kayıttan da Selanik'te ikamet ettiğinin anlaşıldığı belirtilir (Nüfusçu 30). Yine Nüfusçu, *Muktebes*'in 7. sayısında yer alan “Muhâberât-ı Aleniyye” başlıklı açık haberler kısmından Süleyman Nüzhet'in Selanik defterdarı Kemal Efendi'nin oğlu olduğunu tespit edilebildiğini paylaşır (Nüfusçu 30). İlgili haberde müellif, “Selanik defterdâr-ı zî-iktidârı saâdetli Kemal Beyefendi Hazretlerinin mahdûm-ı âlileri izzetli Süleyman Nüzhet Bey” olarak anılır (57). Gönderdiği bir şiirinin taraflarına ulaştığını belirten yayın ekibi, Süleyman Nüzhet Bey gibi kıymetli bir edebiyatçının dergilerine gösterdiği teveccühe her zaman muhtaç olduklarını ve başka eserlerini de beklediklerini anlatarak şaire teşekkür eder. Bu satırlardan Süleyman Nüzhet'in İzmir yayın hayatında önemli bir yere sahip olan *Muktebes* tarafından dönemin değerli ediplerinden addedildiği anlaşılmaktadır.

Selanik'te yayınlanan uzun soluklu dergilerden biri olan *Mütalâa* gazetesi hakkındaki iki tez çalışmasında ise Süleyman Nüzhet Bey'e ismen yer verilmiş, hayatı hakkındaki detaylardan bahsedilmemiştir. Hâlbuki Oğuzhan Davut İslamoğlu'na ait çalışmada, İbnü'l-Kemal Giritli Süleyman Nüzhet *Mütalâa*'da en çok eser veren kişiler arasında anılmıştır (İslamoğlu 30). Bu dergide yayımladığı 16 yazı ve şiiriyle Süleyman Nüzhet; Emine Semiye, Tevfik Fikret, Sadı Efendi ve Hamdibeyzâde Osman Adil'i takip eder. Dergide Türk edebiyatının önemli edebî simalarıyla birlikte yer almasına ve en az onlar kadar eser vermesine rağmen akademik çalışmalarda Süleyman Nüzhet'in üzerinde durulmaması, edebiyatçının hayatı hakkındaki bilgilere ulaşılamamasından kaynaklanıyor olmalıdır.

İsmail Avcı tarafından kaleme alınan “Yeni Bilgiler Işığında Giritli Şairlere Ek” isimli makalede Giritli şairler üzerine yapılmış araştırmalarda ismine rastlanmayan yeni şairlere yer verilmiştir. Süleyman Nüzhet de bu isimler arasında yer alır. Avcı, şairin hayatı hakkında yeterli bilgi olmadığından, yalnız yayınlanan şiirlerinin altında kullandığı Giritli Süleyman Nüzhet imzasından Giritli olduğunun anlaşıldığına dikkat çeker (Avcı 342-343). Şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında detaylı bir bilgi verilmeyen çalışmada *Mütalâa* ve *Muktebes* dergilerindeki şiir ve nesirlerinden ismen bahsedilir.

Amet Molla Memet tarafından hazırlanan *Ege Adalarında Klasik Türk Şiiri ve Şairler* isimli doktora tezinde Nüzhet adıyla yer verilen yazarın Girit’te doğduğu ve diğer çalışmalar ve *Muktebes*’teki doğru bilginin aksine babasının Defterdar Ahmet Bey olduğu anlatılır. Süleyman Nüzhet’in yazdığı şiirleri İsmail Avcı ve Hatice Harika Nüfusçu’nun çalışmalarından aktaran Molla Memet, yazarın hayatı hakkında detaylı bilginin bulunmadığını yineler (Molla Memet 111-112).

Tüm bu çalışmalardan sonra, Süleyman Nüzhet’in ilgili dergilerde bulunan yazılarından başka onun hayatına dair bilgi veren bir çalışma olmadığını söylemek gerekir. Yazılarının içeriği incelendiğinde, kendi hayatıyla ilgili birkaç anekdot dışında Süleyman Nüzhet’in okuyuculara hayatı ve edebî duruşu hakkında malumat vermediği görülür. Dergilerdeki yazı ve şiirlerinin altında yer alan imzalardan edebiyatçının ikamet ettiği birkaç yer ismi çıkarılabilmektedir. Bunlar; İstanbul, Büyükkada, Konya, Selanik ve yine Selanik’te bir yer olan Yalılar isimli muhittir. Bu şehir ve yer adlarından yazarın çokça seyahat ettiği ve yaşamak için birçok kez yer değiştirdiği anlaşılır. Bu durum, babası Kemal Bey’in yürüttüğü defterdarlık vazifesi gereği defalarca tayin edildiği ve görev yerinin değiştiği, Süleyman Nüzhet’in babasıyla hareket ettiğini düşündürür. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivleri’nin İrade Meclis-i Maliye kurumuna kayıtlı belgelerde Defterdar Kemal Efendi’yle ilgili bazı kayıtlara ulaşmak mümkündür. Bunlardan Kemal Efendi’nin Selanik Defterdarı olmadan önce Konya Defterdarı olduğunu kanıtlayan tayin belgesi (BOA, İ.ML., 23/41, H. 14.05.1315) ile yine Kemal Efendi’nin Konya ve Selanik defterdarı olduğu zamanlarda mazhar olduğu nişan ve taltifler (BOA, İ.TAL., 108/107, H. 21.08.1314; BOA, İ.TAL., 205/23, H. 06.11.1317) ve görevi icabı hakkında yazılan diğer resmî belgeler, Süleyman Nüzhet’in ikamet geçmişinin

babasının göreviyle alakasını anlamak açısından önemlidir. Diğer taraftan, ilgili belgeler içerisinde yer alan ve Dâhiliye Nezareti Mektubî Kalemi'ne yazılan “Selânik Vilâyeti Defterdârı Kemal Efendi'nin oğlunun tedavisi için izin talebi” başlıklı evrak, hem Kemal Efendi ve Süleyman Nüzhet'in akrabalık bağını resmî olarak kanıtlamak hem de Süleyman Nüzhet'in memuriyeti hakkında bilgi sahibi olmak için mühimdir. Belge, Kemal Bey'in mahdumu “Selânik Bank-ı Osmanîsi'nde mülâzemeten müdâvim bulunan Süleyman Nüzhet Bey'in müptelâ olduğu romatizma rahatsızlığını tedavi(si)” amacıyla günümüzde Çek Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Karlsbad veyahut Sırbistan'da yer alan İvranye Kaplıcaları'na gitmek için izin istemesine dairdir (BOA, DH.MKT., 2353/111, H. 02.02.1318). Bu belgeden, Süleyman Nüzhet'in bugünkü tabiriyle stajyer memur olarak Selânik Osmanlı Bankası'nda görevli olduğunu ve romatizma hastalığından mustarip bulunduğunu anlamak mümkündür. Edebiyatçı, eldeki şiir ve nesirlerini en son Rumi 1315 yılında kaleme almıştır (R. 10 Şubat 1315/M. 22 Şubat 1900) tarihli “Gece” isimli şiir). İlgili belgenin Miladi 1 Haziran 1900 tarihine ait olduğu ve Nüzhet Bey'in hastalığını tedavi ettirmek için babası eşliğinde uzak ve yorucu bir seyahati göze aldığı düşünüldüğünde, hastalık yüzünden yazarın edebî hayatının da sekteye uğradığı söylenebilir.

Bir Şey Değil Adlı Eseri

Yukarıda anılan ve yazarla ilgili kimi ayrıntılar içeren çalışmalarda, *Muktebes* dergisinde yer alan bir haberde Süleyman Nüzhet'in bazı makale ve şiirlerini kapsayan *Şu'ûn-ı Edebiyye* isimli bir kitabının yayımlanacağını ilan edildiğinden ancak bu esere tesadüf edilemediğinden bahsedilir (Nüfusçu 31, Avcı 344). Nüfusçu, eserin kataloglarda yer almaması dolayısıyla muhtemelen basılmamış olabileceği sonucuna varır. Oysa müellifin tek kitabı olan bu eserin basılacağından, araştırmacılarının da dikkat çektiği *Muktebes* dergisinin ilgili sayısında bahsedilmiştir. “Şu'ûn-ı Edebiyye” ise bu haberin yayınlandığı dergi bölümünün serlevhasıdır. Derginin muhtelif sayılarında yer alan bu kısımda, edebiyat dünyasından havadisler, yeni çıkan ve çıkması yakın kitaplar ile bazı yazar ve şairlere dair haberler paylaşılır. Derginin 2 Nisan 1314 (M. 14 Nisan 1898) tarihli 14. sayısında yer alan ve “Bir Şey Değil” alt başlığı taşıyan haber şu şekildedir:

“Edib-i bedâyi-perver Giritli izzetli Süleyman Nüzhet Beyefendi’nin bâladaki ünân-ı mahviyetkârâne ile bazı makalât ve eş’arı muhtevî bir mecmûa-i ‘aliyyeleri derdest tab’ u temsil olub karîben tenvir-i uyûn-ı müştakân edecektir. Mir-i mûmâileyhi an-samimü’l-kalb tebrik ederiz.” (“Şu’ûn-ı Edebiyye” 114)

Bundan başka yazarın birçok makale ve şiirini yayınladığı *Mütalâa* dergisinin 89. sayısında da “Bir Şey Değil” serlevhalı bir tebrik yazısı yayınlamıştır. Yazıda *Emma* isimli tefrika romanıyla anılan İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet Bey’in “bâladaki nâm-ı mahviyet-kârâne altında bazı eş’âr-ı aliyyeleriyle bir mukaddime-i edibânelerini muhtevî bir mecmûa-i eş’âr neşretmeleri” (“Bir Şey Değil” 6) haber verilip tebrik edilir.

Rumi 1315 (M. 1897/1898) yılında Selanik’te Osmanlı Asır Matbaası tarafından basılan söz konusu eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı’nda Nadir Eserler Kataloğunda 814.32 numarasıyla taranmış hâliyle çevrimiçi olarak yer alır. Eserin içeriği ile ilgili ilk bilgiler Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğünde ansiklopedi maddesi olarak yer almaktadır (Aydın Satar). Eserin başında Abdülhalim Memduh tarafından kaleme alınan bir takriz vardır. Şiirinde Abdülhalim Memduh, müellifin edebî dehasını ve kitabında yer verdiği eserleri “Yirmi senede başlasaydı eğer/ Bunu ancak yazar idi –Flöber (Flaubert)–” (Abdülhalim Memduh 4) dizeleriyle över. Süleyman Nüzhet’in eserlerinin ve kişiliğinin her zaman methedilmeye değer olduğunu ifade eden şair, müellif ve eseri için dualar ederek takrizini sonlandırır.

İlgili takrizden sonra, Süleyman Nüzhet’in eserinden ve edebî kişiliğinden kısaca bahsettiği bir önsöz bölümü gelir. İnsanın eserini değersiz olarak görmesine rağmen yine de onu bastırmasını “hod-perestlik” olarak nitelendiren müellif, bu kendini beğenmişlik durumunun insan tabiatıyla ilgisi olduğunu ve kendisinin de bu tür hislerden azade olmadığını anlatır (İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil* 5). Süleyman Nüzhet’in bu ifadelerinden eserinin ismini koyarken de aynı duygular içinde olduğu anlaşılır. *Mütalâa* ve *Muktebes*’teki haberde “ünân-ı mahviyet-kârâne” olarak nitelendirilen bu isim, eserinden “mecmûa-i kemterîn” olarak bahseden, bu mecmuanın okurlarının “bedbaht bir halk” olduğunu anlatan müellif nezdinde uygundur (İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil* 6).

Aynı mütevazı duruşu önsözün ilerleyen kısımlarında da devam ettiren yazar, eserin kompozisyon tarzı hakkında kendisinin söyleyecek bir sözünü olmadığını, bu işi okuyuculara bıraktığını anlatır (İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil* 7). “Edebiyat-ı Garbiyye” ile meşgul olduğunu, bu edebiyat daresi içinde eser vermeyi arzu ettiğini söyleyen Süleyman Nüzhet, okuyucuların eseri okurken bu arzuyu akıllarında tutmasını rica eder. Yine de Batı tarzında eser kaleme almanın eski üslubu terk etmek anlamına geldiğini düşünen okurlara seslenen müellif, bu düşüncenin yanlış olduğunu; edebiyatın, edebî düşüncenin vatanı olmadığını anlatır. Dahası, Recaizade Mahmut Ekrem’i Batı tarzındaki edebiyatın önde gelen mümessili olarak kabul eder ve onu bir “nadire” olarak nitelendirir (İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil* 10).

Bu ifadelerle sonlandırılan önsözün altında “İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet” ismi yer alırken “Selanik: 5 Teşrinisani 1313 (M. 17 Kasım 1897)” bilgileri de geçer. Mecmua içinde en erkeni 1309 (M. 1893/94), en geçi ise 13 Şubat 1313 (M. 25 Şubat 1898) tarihli şiir, makale, hikâye, şiir-düzyazı türünde tercüme ve telif eserler yer alır. Süleyman Nüzhet’in daha önce *Mütalâa*’da yayınladığı “Gonkorlar [Goncourtlar]” isimli makale, “Efkâr” başlığı taşıyan özlü sözler ile “Şarkı”, “Sanadır Ey Gaddarî-i Ebr-i Seher” ve “Şühedâmıza” isimli şiirler de mecmuada bulunmaktadır. Mecmuada toplam 12 şiir, 1 makale, 1 hikâye ve 1 manzum-nesir karışımı özlü söz derlemesi bulunur.

Süleyman Nüzhet’in Edebî Kişiliği

Süleyman Nüzhet’in ilgili kitap ve dergilerdeki yazılarına bakarak “Bir Gurûb” başlıklı 1894/95 yılına ait anı türündeki yazı ile “Osman Nazmi Bey’e Mektup” isimli 9 Mart 1315 (M. 21 Mart 1899) tarihli mektup arasında geçen yaklaşık 5 senelik bir yazı hayatı olduğunu söylemek mümkündür. Bu tarihler göz önüne alındığında yazarın 19. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başına kadar eser verdiğini ve dolayısıyla Türk edebiyatında üslup ve içerikle ilgili köklü değişimler yaşandığı, “tarz-ı cedide” de denilen Batı tesirindeki Türk edebiyatının içinde yazdığı anlaşılmaktadır. Süleyman Nüzhet, *Bir Şey Değil*’in önsözünde Batı edebiyatı taraftarı olduğunu belirtir. Fransız romancılarından Goncourt Kardeşler hakkındaki uzun makalesi, Fransızca bir tercüme olan “Rüfekâ” isimli şiiri, *Mütalâa*’da 14 sayı boyunca devam eden *Emma* isimli tefrika romanı ile “Paris Çapkını”, “Vakî Fakat Gayet Kısa Bir Hâl” ve “Çamlıca’da” isimli hikâyeleri onun Batı edebiyatına yönelik

çalışmalarıdır. Yazarın ayrıca, Ahmet Mithat Efendi ve felsefe konusuyla ilgili görüşleri de *Muktebes*'in iki sayısında peş peşe yayınlanmıştır. Bizde felsefenin oldukça yanlış bir şekilde tefsir edildiğini söyleyerek başladığı yazısında Süleyman Nüzhet, çalışmasını bize felsefenin gelişi, sonrası ve öncesini anlatmak üzere kaleme aldığını belirterek yazısının sonunda da teşekkür edeceğini söyler. İki kısımdan oluşan yazının ilk kısmı; felsefenin hangi ilimler üzerine kurulu olduğu, mesâlik-i felsefenin dört şubesi olan materyalizm, spiritüalizm, skeptisizm ve pozitivizm ile Osmanlı'ya felsefenin girişi ve yanlış anlaşılması üzerinedir. Ayrıca merhum Beşir Fuad ve felsefi görüşlerinden bahseden yazar, onun gençlerden hakkıyla felsefe okumuş tek kişi olduğunu, felsefenin “maddiyûn” koluna şiddetle bağlı bulunduğunu da anlatır (Süleyman Nüzhet, “Bizde Felsefe” 4). Derginin bir sonraki sayısında yayınlanan yazının ikinci kısmında da Beşir Fuad ve materyalizme dair yorumlarına devam eden Süleyman Nüzhet, bizde felsefe konusunda halkı bilinçlendiren kişinin her alanda olduğu gibi bu alanda da yine Ahmet Mithat Efendi olduğunu söyler (Süleyman Nüzhet, “Bizde Felsefe İkinci Nüsha” 6). Ahmet Mithat'ın *Kırkambar* ve *Dağarcık* dergileriyle “efkâr-ı umûmiye felsefe-i cedide ve atıkası hakkında bir fikir” verdiğini anlatan Süleyman Nüzhet, yazısını, yazara hizmeti için teşekkürlerini sunarak tamamlar.

Emma, Mütalâa'nın 69. sayısından başlayarak 14 sayıda yaklaşık bir sene boyunca devam eden bir romandır. Dergideki tefrikadan sonra romanın bu defa basılacağını haber veren “Yakında Basılacak Emma İsmindeki Romanıma Mukaddime” isimli yazıyı *Muktebes* dergisinde yayınlayan Süleyman Nüzhet, mukaddimesinde *Emma*'nın Goncourt Kardeşler'in *Renée Mauperin* isimli romanının bazı noktalarıyla ufak benzerlikler arz eden bir hikâyesi olduğunu aktarır. Süleyman Nüzhet, Goncourt Kardeşler'in romanlarında yazarın tabiriyle “bir iki satırla ifade ve tefekkür edilen” mevzudan bir roman çıkarmıştır. 1864 yılında basılan *Renée Mauperin*, Mauperin ailesinin en küçük kızları olan Reneé'nin hikâyesine odaklanır. Reneé, evlenmek istemeyen, özgürlüğüne düşkün, enerjik ve uçarı bir genç kızdır. Anne Madam Mauperin'in Reneé'nin başına buyruk halleriyle uğraşıp onu ehliştirmeye çalışırken diğer taraftan henüz evlenememiş oğlu Henri için endişelenmektedir. Madam, oğlunun evliliği düşünmesi için onu aile dostları Bourjot'ların kızı Naomi'yle sık sık bir araya getirir ancak Naomi'nin babası kızı için hiçbir soylu unvanı olmayan Henri'yi uygun

bulmamaktadır. İş dünyasına girmek isteyen Henri, Naomi'yle evlenmek için Madam Bourjot ile ilişki kurmaya başlar ve anneyi kendine aşkla bağlı hale getirerek onun sevgilisi olur. İşte Süleyman Nüzhet'in *Emma*'sı bu yasak aşk üzerine kuruludur. Emma, Madam Bourjot ve Eduar da Henri Mauperin'dir. Goncourtların romanında kızının nişanlısıyla tek taraflı ve hastalıklı bir aşk yaşayan Madam Bourjot'un hikâyesinden ziyade Reneé'nin bu ilişkiyi öğrenmesi ve ağabeyi Henri ile hesaplaşması, bir şekilde onun ölümüne sebep olması ve bu yüzden ömrü boyunca acı çekmesinden bahseder. *Emma* ise özellikle Madam Bourjot'ya, onun kızı ve aşkı arasında kalmasına, yasak ilişkisinden vazgeçememesinden duyduğu derin üzüntüye odaklanır. Süleyman Nüzhet, *Reneé Muperin*'deki damat-kayınvalide ilişkisini eserinin merkezine almış ve bu ilişkiyi özellikle yasak aşkın taraflarından biri olan kadın üzerinden işlemiştir. *Emma*'nın gerçek bir olayı aktardığını ve isimlerin, şahıs özelliklerinin ve mekânların değiştirildiğini anlatan yazar, *Emma*'nın tüm benzeşimlere rağmen *Renée Mauperin*'den farklı olduğuna dikkat çeker. Hem *Emma* hem de *Renée Mauperin*'in hikâyelerinin “tab’-ı beşer” ile ilişkili olduğunu söyleyen Süleyman Nüzhet, buradan hareketle mukaddimesine edebiyatın milliyeti konusundaki düşüncelerini anlatarak devam eder. “Millî edebiyat” ve “gayri millî edebiyat” konusunda fikirlerini ifade eden yazar, romanların bir milliyeti olamayacağını, onların tüm insanlığa ait olduklarını, kavimleri tarif etmek gibi bir görev üstlenmediklerini, romanın bir “maîşet” olduğunu savunur (Süleyman Nüzhet, “Yakında Basılacak Emma” 6). Bu düşünceye göre romanlar, hayatın her veçhesinin, “aşkın, kalbin ve hisselerin beyânnâmesi” hükmündedirler ve dolayısıyla millileşemezler. Tarihî romanları bu bahisten ayrı tutan yazar, *Emma*'ya da millî bir roman denilemeyeceğini belirtir. Eğer öyle olsaydı, bu romandaki ahlaka mugayir olayları “eşhâs-ı milliyemizle” tasvir etmenin mümkün olamayacağını anlatan yazar, romandaki olayların ancak Müslüman olmayan bir ailede yaşanabileceğini söyler (Süleyman Nüzhet, “Yakında Basılacak Emma” 7). Zira romanın esin kaynağı olan *Renée Mauperin*'deki kişilerin isimlerini, olayların geçtiği mekânları değiştirip, hikâyeyi detaylandırsa da Süleyman Nüzhet, *Emma*'nın karakterlerine Fransızca isimler vermiş ve olayların Hıristiyan bir ailede yaşandığını vurgulamıştır.

Goncourt Kardeşler'in romanındaki bir hikâyeden esinlenerek, bu hikâyeyi yeniden kurguladığı *Emma*'ya dair böyle bir mukaddime yazması, Süleyman Nüzhet'in Batı edebiyatını takip ettiğini göstermesi bakımıyla önemlidir.

Türk edebiyatında Batı tesirini millilik ve gayrimillilik kavramlarıyla ilişkilendiren Süleyman Nüzhet, Batı ve Türk edebiyatı arasındaki etkileşimi ve Batı edebiyatından esinlenilerek yapılan edebî üretimi millî bir mesele olarak değerlendirmez. Ona göre, insan tabiatı üzerine kurulu hikâyeler oldukları için romanlar, milliyetlerle değil doğrudan hayatla ilgilidir.

Süleyman Nüzhet edebiyatın yanı sıra dil ve imla konusunda yazılar da kaleme almıştır. “Mebâhis-i Lisâniye Makâlesine Bir Nazar,” isimli yazısında müellif, daha önce *Malûmat* gazetesinde yayınlanan “Mebâhis-i Lisâniye” başlıklı yazıda geçen, yeni tarz ifadelerin Türk edebiyatında yer etmesine dair görüşleri eleştirmiştir. Süleyman Nüzhet yazısında, yeni tarz ifadelerin hızlı bir şekilde edebiyatımıza girmesine ve hem bunları kullananların hem de buna karşı çıkmayanların Türk edebiyatı ve dilini düşünmediğine dair görüşleri tenkit eder. Yazar, eleştiriye konu olan yazıda “ceffelkalem hüküm ver(ildiğini)” söyler (İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, “Mebâhis-i Lisâniye” 1). Müellifin bu tavrı, Türk dilindeki yeni ifade şekillerini desteklemesi bakımından önemlidir. Zira yazar, Osmanlı Türkçesinin “elsine-i mesrûka” olarak ifade ettiği dillerin bir terkibi olduğunu daha yazısının girişinde belirtir. Dahası, son on beş, yirmi seneden beri var olan (yazının Rumi 1313 yılında kaleme alındığı düşünüldüğünde 1877-1897 arası kastediliyor) kendilerine “edebiyat-ı cedide taraftarları” eserlerine de “edebiyat-ı cedide numûneleri” denilen topluluktan bahseder. Süleyman Nüzhet, Osmanlı Türkçesine yeni tarzda ifadeler kazandıran ve eserlerinde bu ifadeleri kullanan elli kadar gencin oluşturduğu topluluğun eserlerinin – söz konusu makaledeki iddiaları asılsız bırakacak şekilde– matbuat âleminde rağbet gördüğünü anlatır (İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, “Mebâhis-i Lisâniye” 1). Buna karşılık eski ifade tarzını devam ettirenlerin üç dördü aşmadığını hatırlatan yazar, bu kişilerin “mürde-pesend”, eserlerinin de “mürde-pesendâne” olarak yorumlandığının altını çizer. Süleyman Nüzhet bu değerlendirmeleriyle eski tarzın “öldüğünü” yeni tarzın ise Türk dili ve edebiyatını şekillendireceğini belirtir.

Süleyman Nüzhet, *Mütalâa* dergisinde yayınlanan diğer yazılarda “istilâ” fiiliyle yapılan imla hatalarını paylaştığı “Bir Hakikat Kalmasın Dünyada Allah’ım Nihân” isimli yazıyı, yine aynı dergide bir takma ad kullanarak yayınlar. *Mütalâa*’nın 70-75. sayıları arasında geniş bir yer kaplayan ve ilgili fillinin kullanımı hakkındaki düşünce, eleştiri ve tartışmaları içeren

makaleler silsilesi işte bu yazıyla başlar. “Selanikli Nüzhet” imzasını taşıyan yazısında müellif, “İstîlâ fiilin bir şeye mi yoksa bir şeyi mi lâ-hakk olacağı” sualinden yola çıkarak, ilgili fiilin yönelme hâliyle kullanılmasının doğru olduğu sonucuna varır (Süleyman Nüzhet, “Bir Hakikat” 4). Metnin ilerleyen kısımlarında yazarlardan da görüş beyan eden Süleyman Nüzhet’e ilk cevap, derginin bir sonraki sayısında Fazlı Necib (1864-1932)’ten gelir. Fazlı Necib, makale sahibinin imzasını tanımadığını, Selanik’te yazarların birbirlerini tanıdığını ve böyle bir yazara denk gelmediğini anlatır (Fazlı Necib, 2). Yazar bu imzanın Selanik’te son zamanlarda moda olan takma isimlerden biri olabileceğini düşündüğünü söyleyerek fiil üzerine görüşlerini belirtir. *Mütalâa*’nın 72. sayısında bu sefer Hamdibeyzâde Osman Adil imzası taşıyan “İstîlâ Üzerine Bir İki Söz” başlıklı yazı yayımlanır ve bu yazıda Selanikli Nüzhet’in yazarlardan ricası “tıflâne (bir) suâl” (Hamdibeyzâde Osman Adil, “İstîlâ Üzerine” 1) olarak nitelendirilir. Osman Adil, yazısını yalnız ilgili fiilin doğru kullanımı üzerine değil aynı zamanda yeni edebiyat ve yeni edebiyat minvalinde eser veren yazar ve şairlerden, onların edebiyat hiyerarşisi gözetmemelerinden şikâyet etmek için de kaleme aldığını belirtir. Yeni edebiyatı “az zamanlık bir şey” olarak nitelendiren Osman Adil, “gazetelere bir iki tefrika, üç beş makâle veya ortalama birkaç hikâye koymakla insan(ın) edib değil, belki heveskâr-ı edeb” olabileceğini iddia eder (Hamdibeyzâde Osman Adil, “İstîlâ Üzerine” 1). Nüzhet Efendi’nin yazısında verdiği örneklerin sahiplerini söz konusu edebiyat heveslilerden sayan müellif, ilgili fiilin doğru kullanımının ancak “gerçek edib” sayılabilecek kişilerin eserlerinden örneklerle elde edilebileceğini vurgulayarak Süleyman Nüzhet’in görüşünün zıddı bir sonuca varır (Hamdibeyzâde Osman Adil, “İstîlâ Üzerine” 2).

Tüm bu eleştirilerin ardından “İstîlâ’ya Bir Nazar” başlıklı yazıyı bu defa “İbnü’l Kemal Giritli Süleyman Nüzhet” imzasıyla kaleme alan Süleyman Nüzhet, özellikle Osman Adil Bey’in yazısından duyduğu üzüntüyü dile getirir. “Selanikli Nüzhet” lakabının kendisine ait olduğunu kanıtlayan satırlarda yazar, tek amacının bilmediğini öğrenmek olduğunu ve yazarlardan yalnızca bir izah beklediğini anlatır (İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, “İstîlâ’ya” 2). “İstîlâ” fiilinin kullanımı konusunda zorlandığını ve bu yüzden ilgili yazarlara müracaat ettiğini söyleyen Süleyman Nüzhet, Osman Adil Bey’in eleştirisinin haksızlığına dikkat çekerek yazısını sonlandırır.

74. sayıda “istilâ” kelimesi üzerinde yapılan tartışmalar hakkındaki görüşlerini belirten Ahmet Enverî’den (Ahmet Enverî 3-4) sonra derginin 75. sayısında Osman Adil, ağır sözlerle Süleyman Nüzhet’e bir cevap vererek kelime üzerindeki tüm görüşleri toplar ve tartışmaya son noktayı koyar. Çok genç olduğu için Süleyman Nüzhet’in hakkında bir şey söylemeye gerek duymadığını anlatarak başladığı yazısında Osman Adil, “İstilâ’ya Bir Nazar” isimli makaleyi “baştan aşağı muhteviyâtından bir şey anlaşılmayan makâle-i zarîfâne” olarak nitelendirir (Hamdibeyzâde Osman Adil, “Mütalâa-i Ceride” 5). Yazar, Süleyman Nüzhet’in söylediği sözlere gücenmediğini ancak bu şehre –Selanik– yeni gelmesine rağmen hiç kimseyle dostluk kurmadan tartışmayı tercih ettiğini yadırgadığını belirtir. Bundan sonra Osman Adil, Süleyman Nüzhet’in konuyu da anlamadığını çünkü kendi tefrikası olan ve “ucûbe” duygulardan bahseden *Emma* isimli romanında fiili iddia ettiğinin tersi şekilde, belirtme haliyle birlikte kullandığını yine romandan örneklerle açıklar (Hamdibeyzâde Osman Adil, “Mütalâa-i Ceride” 6).

Sonuçta, “istilâ” fiiline dair söz konusu tartışmalar hem Süleyman Nüzhet’in bir takma adı olduğunu kanıtlaması hem müellifin bulunduğu yerdeki edebî simalarla olan ilişkisini ve ilgili edebî muhitteki tanınırlığını göstermesi yönleriyle önemlidir. Dahası bu tartışmalar, yazarın dilbilgisi ve dilin kullanımı konusundaki tercihleri hakkında da bilgi verir. “Mebâhis-i Lisâniye Makâlesine Bir Nazar” başlıklı yazısının girişinde kullandığı “İstanbul’dan infikâk edeli topu 20 gün oldu” (İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, “Mebâhis-i Lisâniye” 1) ifadesi düşünüldüğünde, Süleyman Nüzhet’in Selanik’e yeni yerleştiği ve dolayısıyla Osman Adil’in vurguladığı gibi muhitinde “yeni” olduğu anlaşılır. Dahası Osman Adil’in kendisi hakkındaki “genç” yorumu ve müellifin eldeki ilk şiir ve yazılarını genellikle 1313 (M. 1897/1898) tarihinde kaleme aldığı göz önüne alındığında, Süleyman Nüzhet’in yeni üyesi bulunduğu Selanik yazın dünyasında yeterince tanınmadığı, henüz etkili bir yer edinemediği sonucuna varılır.

Süleyman Nüzhet’in dergide ayrıca suların tatlı su ilave edilerek mikroplardan nasıl arındırılacağını, bunun faydalarını ve önemi anlatan “Suların Mâ’ül Bahr İlâvesiyle Tasfiyesi” başlıklı fennî bir yazısı da bulunmaktadır.

Yazın hayatına bakıldığında Süleyman Nüzhet’in daha çok şiirle meşgul olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla onu bir şair olarak anmak yanlış olmayacaktır. Hemen bütün şiirleri gazel, şarkı, tevhit, naat, mesnevi ve

serbest müstezat gibi eski Türk edebiyatı nazım türlerinde kaleme alınmıştır. Şiirlerinin birçoğunda eski tarzı devam ettiren, divan edebiyatının mazmun dünyasından yararlanan ve Farsça ve Arapça tamlamalar kullanan şair, bazı şiirlerini oldukça ağıdalı bir dille kaleme almıştır. Örneğin, aşağıda alıntılanan “Tebcîl” isimli şiirinde şair, İslam peygamberine övgüsünü şöyle dile getirir:

“Ey habîb-i ahadî ol ahad zü’ n-niamın
Eder ikrâm kerâmetle tekerrüm-i keremin
(...) Urvet-i vüskâdır rûhuma zeyl-i şer’in
Fikr-i pejmürdemedir mülhem haşmet-i hışmın” (İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet, “Tebcîl” 1).

Yine “-birdir” redifli “Tevhîd” başlıklı şiirinde şair, divan edebiyatına has Farsça ve Arapça uzun tamlamaları ve kelimeleri kullanmıştır:

“Zât-ı alâ-yı kibriyâ birdir
Mûcid-i âlem-i bekâ birdir
Zâtıdır masdar-ı zuhûr-ı zevât
Hâlıkü’l-hulk mutlaka birdir” (İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet, “Tevhîd” 1).

Şairin hemen bütün şiirleri beşerî aşk, sevgiliye ulaşamama, Allah ve peygamber aşkı, doğal güzellikler ile ilgili lirik konular hakkındadır. “Rüya” ve “Gece” isimli şiirlerinde öte dünya ve ölüme dair sorgulamalara da rastlamak mümkündür. Yine de bu şiirlerde doğrudan yaratıcıya ithaf olmadığını söylemek gerekir. Sonuçta, tüm sorgulamalar Allah’ın varlığına ve birliğine sonsuz imanla biter. Diğer taraftan insanın nasıl davranması ve olaylar karşısında ne gibi bir duruş sergilemesi gerektiğini anlatan “Bir Gazete Okurken” başlıklı şiirinde Süleyman Nüzhet, insanlar hakkında iyi düşünmenin ve sabretmenin genellikle maraz doğuracağından bahseder. Yalnız “Şühedâmıza” isimli şiirini, 1897 Türk-Yunan Savaşı’nda şehit olan askerler için daha epik duygularla kaleme alan şair, bu şiirde vatan savunmasında şehit düşen askerlere seslenerek onların cennetle müjdelendiğini ve Allah tarafından takdir ve takdis edildiklerini belirtir.

Süleyman Nüzhet’in eserlerine ve edebî kişiliğine dair değerlendirmeler yalnız Abdulhalim Memduh’un takrizinden ibaret değildir. Hem *Muktebes* hem de *Mütalâa*’da Süleyman Nüzhet’e takdim edilen şiirler, onun eserlerine dair olumlu eleştiriler ve yayıncıların müellif hakkındaki övgü dolu sözlerine rastlamak mümkündür. *Muktebes*’in 7. sayısında “Muhaberât-ı Aleniyye”

başlığı altında, müellifin dergiye gönderdiği şiir ve yazıların taraflarına ulaştığına dair haberde “risâlemize, zât-ı aliyeleri gibi erbâb-ı edeb ve kemâlin muâvenet ve himmet-i tahririyyelerine dâimâ muhtaçtır.” (57) ifadeleri geçer. Aynı dergide Bahr-ı Sefid valisi Abidin Paşa (1843-1906) tarafından, Süleyman Nüzhet’in yine *Muktebes*’te yayınlanan ve “Hâkim-i edîb devletlü Abidin Paşa”ya atfedilen “Gece” isimli şiiri üzerine kaleme alınan kısa bir değerlendirme yazısı yer alır. Abidin Paşa, bu yazısında şairin edebî kişiliği hakkında “efkârınız âlî, belâgatiniz ulvî, hissiyâtınız nûr, vahdâniyetiniz mâlî ve münclidir.” (Abidin Paşa 5) yorumunda bulunur.

Sonuç

Bu makalede; yazı hayatı, edebî kişiliği ve biyografisi üzerine doğrudan bir çalışma olmayan, yalnızca şiir ve yazılarını yayınladığı dergiler ve Giritli şairler hakkındaki akademik araştırmalarda kısaca anılan İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet hakkında detaylı bir edebî ve biyografik portre ortaya koymak hedeflenmiştir. Bahsi geçen makale, tez ve bildirilerde bulunan yazarın hayatı ve eserlerine dair yanlış bilgiler, hem Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde yer alan belgeler hem de *Mütalâa* ve *Muktebes* dergilerindeki metinlerin yeniden incelenmesi yoluyla düzeltilmiştir. Amet Molla Memet’in çalışmasında geçen, müellifin babasının Ahmet Bey olduğuna dair bilginin hatalı olduğu, *Muktebes*’te yer alan bilgiler ve Dâhiliye Nezareti Mektubî Kalemî arşivindeki belge gösterilerek kanıtlanmış ve Süleyman Nüzhet’in babasının Defterdar Kemal Efendi olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, Hatice Harika Nüfusçu ve İsmail Avcı’nın çalışmalarında bahsettikleri, Süleyman Nüzhet’in arşivlerde rastlanamayan “Şu’ûn-ı Edebiyye” isimli eserinin aslında olmadığı da bu çalışmayla ispatlanmıştır. *Muktebes* dergisindeki ilgili sayıda Süleyman Nüzhet’in *Bir Şey Değil* isimli kitabından bahsedildiği gösterilmiş, bu kitabın taranmış hâliyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı’nda yer aldığı belirtilmiştir. Dahası Nüfusçu’nun *Muktebes* dergisinin analizi üzerine olan tezinde ve süreli yayın arşivlerinde yer almayan ilgili derginin bazı sayılarına ulaşılmış ve Süleyman Nüzhet’in yazı ve şiirlerinin tam bir listesi hazırlanmıştır.

Tüm bunlara ek olarak, bu çalışmayla birlikte Süleyman Nüzhet’in oldukça sınırlı olan biyografik bilgilerine yenileri eklenmiştir. Kendisinin Giritli ve babasının Selanik Defterdarı Kemal Efendi olduğundan başka hakkında bir bilgi bulunmayan Süleyman Nüzhet’in hayatı, Başbakanlık Osmanlı

Arşivlerinde yer alan babası ile ilgili belgeler ve yazı ve şiirlerinin altında kullandığı imzaların yanında yer alan yer isimleri üzerinden şekillenmiştir. Bir Bank-ı Osmanî memuru olan, romatizma hastası Süleyman Nüzhet; babasının yüksek memuriyeti sebebiyle İstanbul, Konya, Selanik arasında bir yayın hayatı kurmuş, muhtemelen Karlsbad veya İvranye kaplıcalarında şifa aramıştır. Sık yer değiştirmesi sebebiyle bulunduğu yerde muhitleşmiş olan edebiyatçılar tarafından dışlandığı bile olmuştur. Süleyman Nüzhet'in doğum ve ölüm tarihi ise hâlen tam olarak bilinmemektedir. Bununla beraber, babası Kemal Efendi'nin yine Osmanlı Arşivi'nde yer alan ilgili Sicill-i Ahval belgesine göre Hicri 1267 (M. 185/1851) Girit doğumlu olması, (BOA, DH.SAİDd, 10/535, H. 26.12.1267) yukarıda da bahsedilen ve yazar hakkında *Mütalâa*'da yapılan "genç" yorumu ile Selanik'te banka memuru olarak çalışması, yazarın Selanik'te ikameti sırasında yirmili yaşlarda olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışma ayrıca Süleyman Nüzhet'in edebi kişiliği hakkında bilgi veren ilk araştırmadır. Müellifin hem daha önceki çalışmalarda yanlış bir isimle anılan *Bir Şey Değil* isimli eseri hem de *Muktebes*'in tez çalışmasında erişilemeyen sayılarında yer alan eserlerinden bahsedilmiş, Süleyman Nüzhet'in yazı ve şiirlerinin içeriklerine değinilmiş ve *Emma* isimli tefrika roman üzerinde durulmuştur. Müellifin Türk edebiyatı ve dili hakkındaki düşünceleri, Batı edebiyatı ve milli edebiyat konularındaki görüşleri paylaşılmıştır.

Sonuç olarak, *Mütalâa*'da çağdaşı olan; Tevfik Fikret (1867-1915), Rezaizade Mahmud Ekrem (1847-1914), Ahmet Mithat (1844-1912) ve Cenap Şahabettin (1870-1934) gibi isimlerle birlikte yazı ve şiirleri yayımlanan Süleyman Nüzhet'in hayatı hakkındaki oldukça az malumat ile eserlerine dair eksik ve yanlış bilgilerin, yazar hakkındaki potansiyel araştırmaları da engellediğini söylemek gerekir. Diğer taraftan, yazarın yayın hayatının muhtemel sağlık sorunları sebebiyle kısa sürmesine rağmen yazı ve şiirleriyle Süleyman Nüzhet, yeni Türk edebiyatı mümessillerinden biri olarak incelenmeye değerdir. Kendini "üdebâ-yı garbiyye"den eserlerini ise "numûne-i edebiyât-ı cedîde"den sayan Süleyman Nüzhet'in edebiyat ve dilbilgisi meselelerine dair görüşleri, İstanbul dışında muhitleşmiş yeni edebiyatçıların Türk edebiyatı söz konusu olduğundaki meselelerini anlamak ve örneklendirmek için önemlidir. Süleyman Nüzhet, hemen tüm şiir külliyyatını eski tarz dil ve anlatım özellikleriyle kurmasına rağmen

makale ve eleştirilerinde Batılı türleri ve bu türlerde eser veren edebiyat-ı cedide mensuplarını savunmuştur. Türk edebiyatını şekillendiren dilin değişimine dair görüş bildirerek aksini düşünmeyi “ölü sevicilik” olarak yorumlayan Süleyman Nüzhet, Türk edebiyatının güncel durumuna dair tartışmaların içinde yer almaktan çekinmemiştir. Hakkındaki olumsuz ve olumlu eleştiriler de onun içinde bulunduğu edebî çevrede belli bir yeri olduğunu gösterir.

İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet ile ilgili yapılacak bundan sonraki araştırmalar, yazarın biyografisine dair aydınlatılmayan detayları paylaşmaya, eğer varsa yazın hayatına dair eksiklikleri ortaya çıkarmaya yönelik olacaktır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Muktebes'in ilk serisi 1 Kanunusâni 1313 (13 Ocak 1898) ile 23 Temmuz 1314 (4 Ağustos 1898) tarihleri arasında 30 sayı olarak yayınlanmıştır. Derginin imtiyaz sahibinin İzmir'den ayrılmasının ardından yayın hayatına bir süreliğine son veren *Muktebes*'in ikinci serisi ise 2 Kânunuevvel 1315 (14 Aralık 1899) ile 13 Nisan 1316 (26 Nisan 1900) arasında 19 sayı olarak yayınlanarak yayın hayatını tamamlamıştır. Hatice Harika Nüfusçu'nun yukarıda da bahsedilen tez çalışmasında derginin ikinci serisine ait sayıların tamamına ulaşılamadığı göze çarpar. Nüfusçu'nun ulaşamadığı 8 sayı kütüphane arşivlerinde de yer almamaktadır. Süleyman Nüzhet'in dergideki tüm yazı ve şiirlerinin bibliyografik künyelerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışma için *Muktebes*'in ulaşılamayan sayılarını kendi özel koleksiyonundan benimle paylaşan ve böylelikle Süleyman Nüzhet'in dergideki yayınlarının tam bir listesinin ortaya çıkmasına katkıda bulunan saygıdeğer Ümit Yazıcı Bey'e teşekkürlerimi sunarım.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

- BOA (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi). DH.SAİDd. 10/535. H. 26.12.1267 (M. 22 Ekim 1851).
BOA. İ.TAL. 108/107. H. 21.08.1314 (M. 25 Ocak 1897).
BOA. İ.ML. 23/41. H. 14.05.1315 (M. 11 Ekim 1897).
BOA. İ.TAL. 205/23. H. 06.11.1317 (M. 8 Mart 1900).
BOA. DH.MKT. 2353/111.H. 02.02.1318 (M. 1 Haziran 1900).

Diğer Kaynaklar

- Abdülhalim Memduh. “Meşâhîr-i Üdebâ-yı Osmâniyeden Memdüh Bey Efendi'nin İhdâ Buyurdukları Takrîzidir.” *Bir Şey Değil*, İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet. Asr Matbaası. 1315, s. 3-4.
- Abidin Paşa. “Süleyman Nüzhet Bey'e Mektup.” *Muktebes*, no. 2/13, 24 Şubat 1315, s. 5.
- Ahmet Enverî. “Yine Fiil-i İstîlâ.” *Mütalâa*, no. 74, 24 Kânunuevvel 1313, s. 3-4.
- Avcı, İsmail. “Yeni Bilgiler Işığında Giritli Şairlere Ek.” *Uluslararası Akdeniz Medeniyetleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*. ed. Yıldırım Atayeter ve İsmail Avcı, Gece Kitaplığı, 2016, s. 325-355.
- Aydın Satar, Nesrin. “Bir Şey Değil.” *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, 17.03.2022, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/bir-sey-degil-ibn-i-kemal-suleyman-nuzhet-tees-1785>.
- “Bir Şey Değil.” *Mütalâa*, no. 89, 15 Nisan 1313, s. 6.
- Fazlı Necib. “Efendim.” *Mütalâa* 71, 3 Kânunuevvel 1313, s. 2.
- Hamdibeyzâde Osman Adil. “İstîlâ Üzerine Yine Bir İki Söz.” *Mütalâa*, no. 72, 10 Kânunuevvel 1313, s. 1-2.
- Hamdibeyzâde Osman Adil. “Mütalâa-i Ceride-i Edebiyyesine.” *Mütalâa*, no. 75, 31 Kânunuevvel 1313, s. 5-8.
- İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet. *Bir Şey Değil*. Asr Matbaası, 1315.
- İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet. “Mebâhis-i Lisâniye Makâlesine Bir Nazar.” *Mütalâa*, no. 71, 3 Kânunuevvel 1313, s. 1.
- İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet. “İstîlâyâ Bir Nazar.” *Mütalâa*, no. 73, 17 Kânunuevvel 1313, s. 2.
- İbn-i Kemal Giritli Süleyman Nüzhet. “Tebcîl.” *Mütalâa*, no. 77, 14 Kânunusani 1313, s. 1.
- İbn-i Kemal Süleyman Nüzhet. “Tevhîd.” *Mütalâa*, no. 78, 21 Kânunusani 1313, s. 1.
- İslamoğlu, Oğuzhan Davut. *Mütalâa Mecmuası Tablîli Fihrist, İnceleme, Metinler*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2000.
- Kaya, Ahmet İhsan. *Mütalâa Gazetesi: İnceleme, Fihrist, Seçme Metinler*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, 1998.
- Molla Memet, Amet. *Ege Adalarında Klasik Türk Şiiri ve Şairler*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, 2022.
- “Muhâberât-ı Aleniyye.” *Muktebes*, no. 7, 12 Şubat 1313, s. 57.
- Nüfusçu, Hatice Harika. *Muktebes Dergisi Üzerinde Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, 2002.

- Süleyman Nüzhet. “Bizde Felsefe ve Ahmet Mithat Efendi Hazretleri.” *Muktebes*, no. 2/2, 7 Kânunuevvel 1315, ss. 3-5.
- Süleyman Nüzhet. “Bizde Felsefe ve Ahmet Mithat Efendi Hazretleri (İkinci Nüshadan Mabad).” *Muktebes*, no. 2/3 12 Kânunuevvel 1315, ss. 6-7.
- Süleyman Nüzhet. “Yakında Basılacak Emma İsmindeki Romanıma Mukaddime.” *Muktebes*, no. 2/6, 6 Kânunusani 1315, ss. 5-6.
- Süleyman Nüzhet. “Bir Hakikat Kalmasın Allah’ım Dünyada Nihân.” *Mütalâa*, no. 70, 26 Teşrinisani 1313, ss. 3-4.
- “Şu’ûn-ı Edebiyye.” *Muktebes*, no. 14, 2 Nisan 1314, s. 114.

EK 1

Süleyman Nüzhet’in hem *Bir Şey Değil* adlı kitabında hem de *Muktebes* ve *Mütalâa* dergilerinde yer alan şiir, makale, hikâye, roman ve mektup türlerindeki eserlerinin tümünün bibliyografik künyeleri aşağıda sıralandığı gibidir:

Bir Şey Değil

1. “Naatü’l-nebî” (Şiir), 26 Teşrinievvel 1311, ss. 12-13.
2. “Gonkorlar” (Makale), 3 Temmuz 1313, ss. 13 – 28.
3. “Yâl ü Bâl-i Hayâl” (Şiir), 8 Şubat 1312, ss. 28-30.
4. “Çamlıca’da” (Hikâye), Tarihsiz, ss. 30-33.
5. “Şarkı” (Şiir), 5 Haziran 1313, ss. 33-35.
6. “Sanadır Ey Gaddarî-i Ebr-i Seher” (Şiir), 1 Mayıs 1313, ss. 35-36.
7. “Beter Çanak” (Şiir), 13 Şubat 1313, ss. 36-38.
8. “Kamere Hitap” (Şiir), 1 Haziran 1313, ss. 38-40
9. “Şühedâmıza” (Şiir), 28 Nisan 1313, ss. 40-42.
10. “Bir Rûyet-i Serîka” (Şiir), Tarihsiz, ss. 42-43.
11. “Bir Gurûb” (Anı), 1309, ss. 43-47.
12. “Rüfekâ” (Tercüme Şiir), Tarihsiz, ss. 47-50.
13. “Şarkı” (Şiir), 5 Şubat 1313, s. 52.
14. “Efkâr” (Özlü Sözler), Tarihsiz, ss. 53-60.
15. “Bir Hayâl” (Şiir), 10 Eylül 1312, s. 60.

Muktebes

1. “Hayat” (Şiir), sayı: 1/7, 12 Şubat 1313, s. 50.
2. “Vakî Fakat Gayet Kısa Bir Hâl” (Hikâye), sayı: 1/11, 12 Mart 1314, ss. 84-85.
3. “Paris Çapkını” (Hikâye), sayı: 1/16, 16 Nisan 1314, ss. 123-125.
4. “Rüya” (Şiir), sayı: 1/20, 14 Mayıs 1314, s. 102.
5. “Gazel” (Şiir), sayı: 1/23, 4 Haziran 1314, s. 177.
6. “Bir Gazete Okurken” (Şiir) sayı: 1/27, 2 Temmuz 1314, s. 210.
7. “Efkâr” (Özlü Sözler) sayı: 1/30, 23 Temmuz 1314, ss. 237-238.
8. “Gazel” (Şiir) sayı: 2/1, 2 Kânunuevvel 1315, ss. 6-7.
9. “Bizde Felsefe ve Ahmet Mithat Efendi Hazretleri” (Makale), sayı: 2/2, 7 Kânunuevvel 1315, ss. 3-5.
10. “Bizde Felsefe ve Ahmet Mithat Efendi Hazretleri (İkinci Nüshadan Mabad)” (Makale), sayı:2/3 12 Kânunuevvel 1315, ss. 6-7.
11. “Yakında Basılacak Emma İsmindeki Romanıma Mukaddime” (Kitap Tanıtımı) sayı: 2/6, 6 Kânunusani 1315, ss. 5-6.
12. “Gece” (Şiir) sayı: 2/11, 10 Şubat 1315, ss. 5-6.
13. “Osman Nazmi Bey’e Mektup” (Mektup) sayı: 2/10, 9 Mart 1315, s. 2.

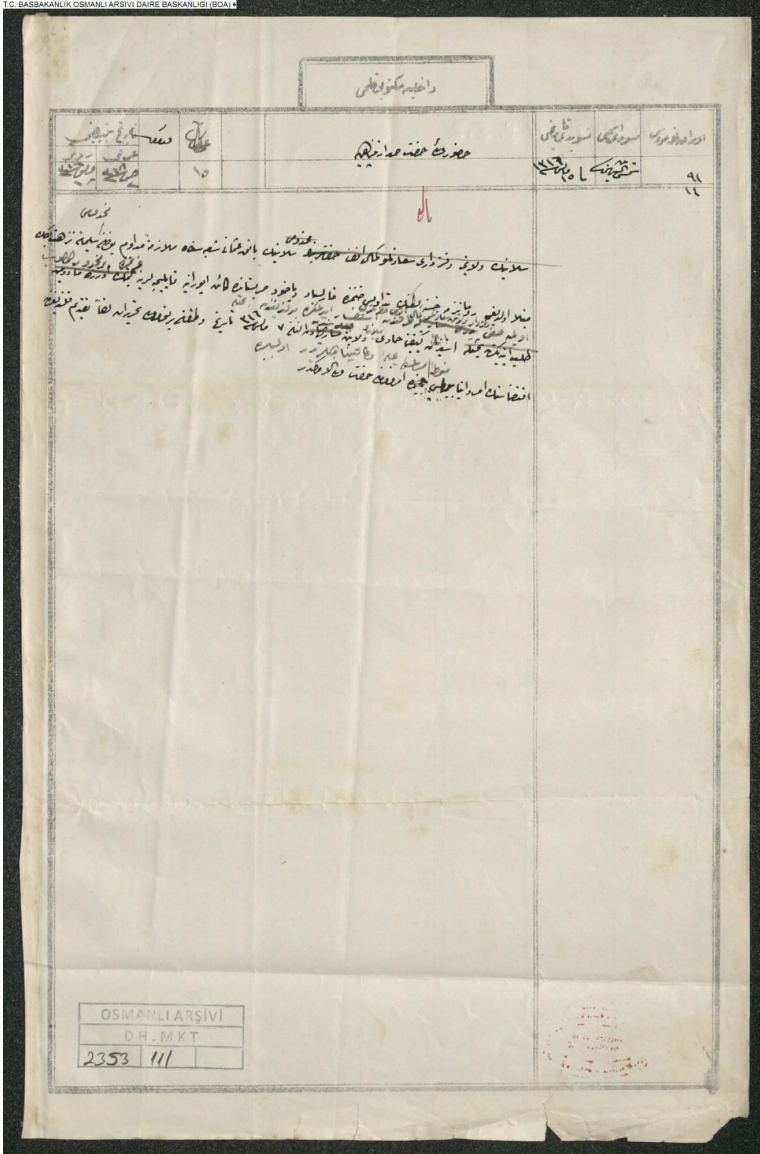
Mütalâa

1. “Şühedâmıza” (Şiir), sayı: 51, 15 Temmuz 1313, s. 1.
2. “Kanarya’ya” (Şiir), sayı: 59, 10 Eylül 1313, s. 1
3. “Gonkorlar” (Makale), sayı: 62, 1 Teşrinievvel 1313, ss. 1-2.
4. “Gonkorlar, (Mâbad – Nihayet)” (Makale), sayı: 63, 8 Teşrinievvel 1313, ss. 3-4.
5. “Sanadır Ey Gaddarî-i Ebr-i Seher” (Şiir), sayı: 64, 15 Teşrinievvel 1313, s. 1.
6. “Emma” (Hikâye), sayı: 69, 19 Teşrinisani 1313, s. 7-8.
7. “Bir Hakikat Kalmasın Allah’ım Dünyada Nihân” (Makale), sayı: 70, 26 Teşrinisani 1313, ss. 3-4.
8. “Temennî-i Muhabbet” (Şiir), sayı: 70, 26 Teşrinisani 1313, s. 1.
9. “Emma” (Hikâye), sayı: 70, 26 Teşrinisani 1313, ss. 7-8.
10. “Mebâhis-i Lisâniye Makâlesine Bir Nazar” (Makale), sayı:71, 3 Kânunuevvel 1313, s. 1.
11. “Emma” (Hikâye), sayı: 71, 3 Kânunuevvel 1313, ss. 7-8.
12. “Tâli” (Şiir), sayı: 72, 10 Kânunuevvel 1313, s. 3.

13. “Emma” (Hikâye), sayı: 72, 10 Kânunuevvel 1313, ss. 7-8.
14. “İstîlâya Bir Nazar” (Makale), sayı: 73, 17 Kânunuevvel 1313, s. 2.
15. “Emma” (Hikâye), sayı: 73, 17 Kânunuevvel 1313, ss. 7-8.
16. “Emma” (Hikâye), sayı: 75, 31 Kânunuevvel 1313, ss. 7-8.
17. “Şarkı” (Şiir), sayı: 76, 7 Kânunusani 1313, s. 1.
18. “Emma” (Hikâye), sayı: 76, 7 Kânunusani 1313, ss. 7-8.
19. “Tebcîl” (Şiir), sayı: 77, 14 Kânunusani 1313, s. 1.
20. “Emma” (Hikâye), sayı: 77, 14 Kânunusani 1313, ss. 7-8.
21. “Tevhîd” (Şiir), sayı: 78, 21 Kânunusani 1313, s. 1.
22. “Emma” (Hikâye), sayı: 78, 21 Kânunusani 1313, ss. 6-7.
23. “Emma” (Hikâye), sayı: 79, 28 Kânunusani 1313, s. 8
24. “Emma” (Hikâye), sayı: 80, 4 Şubat 1313, ss. 7-8
25. “Emma” (Hikâye), sayı: 81, 16 Şubat 1313, s. 7.
26. “Emma” (Hikâye), sayı: 82, 25 Şubat 1313, ss. 7-8.
27. “Suların Mâ’ül Bahr İlavesiyle Tasfiyesi” (Makale), sayı: 83, 4 Mart 1313, ss. 4-5.
28. “Emma” (Hikâye), sayı: 83, 4 Mart 1313, ss. 6-7.
29. “Mektubât” (Mektup), sayı: 89, 15 Nisan 1313, ss. 1-2.
30. “...” (Şiir), sayı: 89, 15 Nisan 1313, s. 3.

EK 2

Selanik Vilayeti Defterdarı Kemal Efendi'nin Oğlunun Tedavisi İçin İzin Talebi

DH.MKT.02353.00111.001